

Zadanie 3.1. Monitorowanie i prognozowanie uwarunkowań ekonomicznych produkcji sadowniczej

Kierownik zadania: dr K. Zmarlicki

Wykonawcy: dr P. Brzozowski, mgr M. Karmańska

Podzadanie 1.

Ocena bieżąca i powiązanie stanu produkcji z wymogami rynku polskiego i Unii Europejskiej

Dokonano analizy stanu potencjału produkcyjnego jabłek, wiśni i truskawek w państwach UE ze szczególnym uwzględnieniem Austrii i Węgier. Oceniano także koszty produkcji tych gatunków i możliwe zmiany ich wysokości i struktury w przyszłości w Polsce i w wybranych krajach UE. Sadownictwo austriackie różni się od polskiego, przede wszystkim 10-krotnie mniejszą skalą produkcji. Poza tym towarowa produkcja owoców w Austrii jest bardziej intensywna niż w Polsce. Austria i Polska należą do tych nielicznych krajów Europy, gdzie w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat sadownictwo intensywnie się rozwijało. Powierzchnia towarowej uprawy jabłoni (drzew owocujących) w Austrii w ciągu ostatnich 30 lat zwiększyła się o 55% (z 3 905 ha w roku 1982 do 6 051 ha w roku 2010), a powierzchnia uprawy gruszek o 85% (z 215 ha w roku 1982 do 398 ha w roku 2010). Produkcja owoców kierowana jest w zasadzie wyłącznie na rynek wewnętrzny. Pomimo to jedynie w przypadku jabłek i śliwek stopień samozaopatrzenia jest bliski 100%, dla czereśni i gruszek wynosił on w ostatnich latach powyżej 80%, dla truskawek 40-50%, a dla brzoskwiń tylko około 20%. Na Węgrzech w przeciwieństwie do Polski produkcja owoców ma coraz mniejsze znaczenie gospodarcze. Węgry przez wiele lat były krajem o największej produkcji jabłek na świecie, w przeliczeniu na jednego obywatela. Jednakże urynkowanie gospodarki i integracja z UE diametralnie zmieniły ekonomiczne uwarunkowania w produkcji owoców w tym kraju, powodując znaczny spadek opłacalności produkcji, przy braku możliwości efektywnych inwestycji po 2004 roku. Wzrost kosztów, zwłaszcza siły roboczej, środków ochrony oraz oleju napędowego, przy niższych niż w krajach starej unii dotacjach, sprzyja marginalizacji produkcji. Obecnie rośliny sadownicze uprawia się na obszarze około 100 tys. hektarów w 59 tys. gospodarstw. Natomiast średnia roczna produkcja wynosi 700 800 tys. ton owoców. Jest więc nieomal 2 razy mniejsza niż w latach 1986-90, kiedy na Węgrzech zbierano średnio 1,56 mln ton owoców. Na spadek opłacalności bardzo duży wpływ mają niekorzystne uwarunkowania klimatyczne w ostatnich latach. Niewystarczające opady powodują suszę i stepowanie ziemi, gdyż nawadnianie w większości przypadków jest zaniechane z powodu niskich cen owoców i wysokich kosztów wody. Niekorzystne zjawiska w produkcji owoców pogłębia deficyt siły roboczej z uwagi na emigrację zarobkową i duży udział w handlu żywnością sieci, które zaopatrują się w owoce w innych krajach.

Podzadanie 2.

Analiza kosztów produkcji jabłek, wiśni i truskawek z uwzględnieniem oddziaływania wymogów bezpieczeństwa żywności określonych standardami i ochroną środowiska

W roku 2011 bezpośrednie koszty produkcji jabłek, wiśni i truskawek wzrosły w stosunku do roku ubiegłego średnio o 8,8%.

Bezpośrednie koszty produkcji truskawek dla przetwórstwa wynosiły 14 061 zł/ha i wzrosły w stosunku do roku ubiegłego o 6,5%. Ponad 58% (8 168 zł/ha) tych kosztów przypadało na koszty zbioru owoców przy średnim plonie 9,8 tony/ha. W przypadku truskawek deserowych, okrywanych włókniną i folią perforowaną, bezpośrednie koszty produkcji były ponad dwukrotnie wyższe, na co składał się koszt słomy, włókniny i stosowanych własnych opakowań. Liczba zabiegów ochrony w zależności od gospodarstwa wynosiła od 5 do 8.

Bezpośrednie koszty produkcji wiśni w roku wynosiły 9 907 zł/ha i w stosunku do roku ubiegłego wzrosły o 10,3%. Dla jabłek deserowych wynosiły one 10 827 zł/ha, z czego około 44% (4814 zł/ha) przypadało na koszty ochrony tzn. koszt pestycydów, koszty pracy ludzi i maszyn przy zabiegach. Najbardziej opłacalną uprawą była produkcja truskawek dla przetwórstwa, która przynosiła około 16 tys. zł dochodu czystego z ha. Największą produkcję towarową (52 440 zł/ha) osiągnano w przypadku truskawek deserowych okrywanych włókniną, wysokie koszty powodowały jednak niską opłacalność uprawy, stosunek produkcji do kosztów, czyli wskaźnik opłacalności wyniósł w tym przypadku 109,5%. Bardziej opłacalna była produkcja jabłek, gdzie wskaźnik opłacalności (przy sprzedaży do końca grudnia) wyniósł 123,6%.